

विधि-प्रृष्ठिको पालना गर

राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले सरकार गठन गर्नका लागि दलहरूलाई आह्वान गरेकी छन्। आइतबार राष्ट्रपति कार्यालयले विज्ञप्ति जारी गर्दै प्रतिनिधिसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने दुई वा दुईभन्दा बढी दलको समर्थनमा बहुमत प्राप्त गर्न सबैने प्रतिनिधिसभा सदस्यलाई प्रधानमन्त्री नियुक्त गर्न आह्वान गरेकी हुन्। प्रधानमन्त्री नियुक्तिको दाबी पेश गर्न सात दिने समयसीमासहित आह्वान गरेको विषयले नेपाली राजनीतिक दलहरूमा भने तरंग उत्पन्न गराएको छ। संसदीय निर्वाचनको सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा भई निर्वाचन आयोगले राष्ट्रपति समक्ष प्रतिवेदन बुझाएको तीन दिनमै राष्ट्रपति भण्डारीले सरकार गठन गर्न आह्वान गरेको तर दलहरू भने आन्तरिक गृहकार्य, संवाद र छलफलमा रहकै बेला भएको आह्वानलाई आश्वर्यको विषयका रूपमा लिएका हुन सक्छन्।

विधि, प्रदूषित र प्रक्रियाद्वारा व्यवस्था सञ्चालन गर्ने परिपाटी व्यवहारसिद्ध विषय हो। यसप्रकार प्रत्यक्ष एवम् समानुपातिकतर्फबाट निर्वाचित प्रतिनिधिहरू शपथ ग्रहणपछि सांसदको भूमिकामा पुग्नुपर्छ। लाटो हिसाबले पनि शपथ ग्रहण गरेपछि मात्रै कुनै व्यक्तिको आधिकारिता प्रमाणित हुन्दै। तर, मंसीर ४ गते सम्पन्न निर्वाचनबाट निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूले निर्वाचित भएको प्रमाणपत्र भर्खर मात्रै बुझदै छन्। उनीहरूको शपथ ग्रहण नहुँजेल सांसदको बैधता प्राप्त हुँदैन भने सरकार गठनको प्रक्रिया त्यसपछि मात्रै प्रारम्भ हुनुपर्ने हो। एक त सांसदले शपथ लिएकै छैन, अर्कोतर्फ कुनै दलको बहुमत नभएकाले प्रमुख दलहरू मिलिजुली सरकारका लागि छलफल र संवाद गर्दैछन्।

सम्पन्न निर्वाचनले नेपाली काग्नेसलाई सबैभन्दा ठूलो दलको मात्रता त दियो, तर सरकार गठन गर्न सबै जनादेश दिएन। त्यसलाई स्वीकार गरेर अधि बदलु काग्नेस लगायतका दलहरूको बाध्यता हो। त्यस्तै समानुपातिकतर्फ सबैभन्दा ठूलो बनेको नेकपा एमाले पनि सत्तालाई अर्जुनदृष्टि बनाएर अन्य दलहरूसँग भेटघाट र संवादमा रहेको छ। यस्तोमा राष्ट्रपतिको सरकार गठन गर्न आह्वानले तरंगसँगै विवाद उत्पन्न हुनु स्वभाविकै हो। अर्भ निर्वाचित तथा राष्ट्रिय दलहरूले संसदीय दलको नेता पनि चयन गर्न भ्याएका छैन। कानूनका जानकारहरूले पनि शपथ नलिई सरकार गठनको प्रक्रिया अधि बढाउनु सविधानको मर्म विपरीत हुने बताएका छन्। प्रतिनिधिसभाको बैठक, सभामुख, उपसभामुखको चयनपछि मात्रै सरकार गठन गरिनुपर्ने सविधानविद्वरूपको भनाइ छ। सरकारका लागि 'पहिलो गाँसमै ढुङ्गा' नहोस, त्यसको जिम्मेवारी वर्तमान प्रधानमन्त्री र राष्ट्रपतिको हो।

लक्ष्मी काफ्ले

भर्वैरी निर्वाचन सकियो। मत परिणाम पनि आइसक्यो। अधिल्लोपटक एक सिटामा चित बुझाएको राप्रपा अहिले १४ सिटासहित पाँचौ ठूलो दल बन्यो। राप्रपा अध्यक्ष राजेन्द्र लिङ्गेन संसदमा असिस्टन्सम् एकलै हुनुपर्छ। अब उहाँ अन्य १३ जना साथीहरूसहित आह्वान गर्न संसद भवन जाँदै हुनुपर्छ।

राप्रपाले विषयन फरक मुद्दाहरू बोकेको छ। ती मध्ये संसदीय खोरेजी, हिन्दू राष्ट्र र राजसंस्था पुनः स्थापना प्रमुख एजेन्डा हुन्। संसदमा एकलै हुन्दै। पनि राजेन्द्र लिङ्गेनले चोइको छैन।

राजसंस्थालाई फेरि स्थापना गर्न चाहन्छ। असी मंसीरमा पर्विलोपटक मतदान गरेका १८/२० वर्षमा युवाले पर्म बुझेगरी भन्ने हो भने राष्ट्रपतिको ठाउँमा राप्रपाले राजा राष्ट्र खोजेको हो। यसमा थ्रैप्रो को असहमति होला। सबैलाई सहमत गराउन राप्रपाले खुब व्यायाम पनि गर्नुपर्छ। राष्ट्रपति प्रगाली हटाएर फेरि राजा राखडा देशलाई कै-कैता फाइदा छ भन्ने विषय राप्रपाका १४ सांसदले सदनमा उभएस् स्पष्टरूपमा बुझाउन सक्नुपर्छ।

राप्रपाका कुनै पनि नेताले असाम 'राजतन्त्र फर्माई' भनेका छैन। बरु उमीहरूसे त देशको अभिभावकीय भूमिकामा 'राजसंस्था' राख्ने भनेका छैन। तर, सुनेहरले चाहाँ राजसंस्था शब्दलाई पनि 'राजतन्त्र' वै सुन्नेछन्। राजतन्त्र नै बुझेल्हु। अफ भन्नै, ३० वर्षमाणिका जनताले त द्वारकालाईरको राजतन्त्र समिक्षकरहेका छन्। तर, राजतन्त्र र राजसंस्था फरक शब्द हुन्।

राप्रपाले यो विषय जनतालाई र अन्य दलका नेतालाई स्पष्टरूपमा बुझाउन सक्नुपर्छ। यो ठूले चुनोतिको विषय छ। प्रयोक्ष शासन चलाउने राजतन्त्र ल्याउन खोजेको होइन, देशलाई

लिङ्गेनले यस विषयमा धेरै पटक जनतामा भएस् उभएस् स्पष्टीकरण दिनुपर्छ। अहिले भइरहेकै व्यवस्थामा टेकेर प्रेषण खोरेजोको विषय उठाउने भन्ने उहाँको तर्क खासै चित्तबुझिदो दोखैदैन। प्रदेशको निर्वाचनमा सहभागिता नै जननाएको भए राप्रपा भन्ने बलियो हुने थिए।

तर, पनि एउटा काम चाहाँ अब गर्न सकिन्छ। प्रदेशसभामा निर्वाचित राप्रपाका सम्पूर्ण सांसदले कुनै पनि सेवा-सुविधा लिनु हुँदैन। उमीहरूले त बैठकको भत्ता पनि निन बहाउन्दैन। उमीहरूको एउटै मात्र भूमिका हुनुपर्छ। प्रेषण खोरेजीको विषयमा आवाज उठाउने। राप्रपाका १४ सांसदले तलबसुविधा पनि लिनु हुँदैन। सरकारमा पनि जानु हुँदैन। प्रदेश खोरेजोको माग गर्नु भनेको मुख्यमन्त्रीसमितिको प्रणाली नै हुँदूहुँदैन भन्ने पनि हो। तरस्त, राप्रपाका प्रदेश सांसदले मुख्यमन्त्रीका लागि मतदानमा सहभागी हुने र प्रदेश सरकार बनाउने खेलमा पनि सहभागिता जनाउन हुँदैन। यी सबै कुराकाट राप्रपाका प्रदेश सांसद तदस्थ रहनु उम्म बुँहु।

राष्ट्रपतिलाई 'नो ओटो'

अब लागैं केन्द्रतर्फ। राष्ट्रपतिको ठाउँमा राजा

चयनमा प्रदेशका सांसदले पनि मतदान गर्ने व्यवस्था छ भने राप्रपाले आपाना प्रदेश सांसदलाई उम्म रोक्नुपर्छ। संघीय संसदमा उपस्थित गराउने हुँदैन।

सरकारमा सहभागिता अनुबित

२०६२/०६३ पछि पटक-पटक सरकारमा जाँदा राप्रपाले कातै क्षीर व्याहोनुपर्यो, यसको हिसाब राजेन्द्र लिङ्गेनको डायरीमा सुरक्षित नै होला। तत्काल कुनै पनि बहाउन्दैन। उमीहरूले त बैठकको भत्ता पनि लिनु हुँदैन। राप्रपाका १४ सांसदले तलबसुविधा पनि लिनु हुँदैन। सरकारमा पनि जानु हुँदैन। प्रदेश खोरेजोको माग गर्नु भनेको मुख्यमन्त्रीसमितिको प्रणाली नै हुँदूहुँदैन भन्ने पनि हो। तरस्त, राप्रपाका प्रदेश सांसदले मुख्यमन्त्रीका लागि राजसंस्था चाहिन्दैन।

सामाजिक सञ्जालमा राप्रपालेसँग अभ्यर्थ राप्रपाले अध्यक्षसंघ अनुबित राप्रपाले अध्यक्ष लिङ्गेनले जनताका प्रतिक्रिया अवश्य पद्धैरै दुःखुँहुँ होला। राप्रपाले सर्तसंहित कुनै दललाई सरकारमा समर्थन दिन सक्छ। पुराना र असफल अनुहारलाई होइन, नयाँ र जाँगालो सांसदलाई प्रधानमन्त्रीमा मतदान गर्न सक्छ। तर, आफैं सरकारमा सहभागी हुनु घातक सांकेति हुँदैन। राप्रपा १४ सिटाको भए अहिलेसम्पर्कै शसकत प्रतिक्रिया बन्ने पोइँको छ। भ्रष्टाचारका तीव्र विषयमा आयोगमा बुझाइसकेपछि डा. लोहिनीले राजीव राजालाई दिएको रेडियो अन्तर्रातामा केही अनुत्तीको स्वर मुनियो। पार्टी नेतृत्वले उनलाई कुन रुपमा सन्तुष्ट पर्ने हो, हेनै बाँकी छ।

समाजुपातिको असन्तुष्टी

समाजुपातिक उमेदवारका विषयमा राप्रपाले निकै सन्तुलित देखियो। राप्रपाले अफानलाई समाजुपातिक उमेदवार बनाएन। अन्य दलमा जस्तो रडाको पनि भएन यार्पिय, खसार्यार्य सूचीको दोस्रो नम्बरमा रहेको डा. प्रकाशचन्द्र लोहिनी चाहाँ सांसदले जनाउन नपारपालिं खासै सन्तुष्ट देखिँदैन। खासगरी सात जना समाजुपातिक बुझाइसकेपछि डा. लोहिनीले राजीव राजालाई दिएको रेडियो अन्तर्रातामा केही अनुत्तीको स्वर मुनियो। पार्टी नेतृत्वले उनलाई कुन रुपमा सन्तुष्ट पर्ने हो, हेनै बाँकी छ।

जानेन्द्र शाहीको आक्रमकता

पोहोरसम्म परम स्वतन्त्र भएर अलि उग्ग गतिविधि देखाउने युवा जानेन्द्र शाही अहिले राप्रपाले सांसद छन्। अब उहाँ एक वर्ष अधिक जस्तो रडाको पनि भएन यार्पिय, खसार्यार्य असुरासनको बन्धनमा छन्। अफ निर्वाचित सांसद भएका छन्। उनले आफ्नो अधितम नामको सूची आयोगमा बुझाइसकेपछि डा. लोहिनीले राजीव राजालाई हुनुपर्छ। उनी हाँजारो-लाखीको अगाडि उभिएर तिबेर भोजन भएन बोल्न भएका छ। तो, उनी हाँजारो-लाखीको अगाडि उभिएर तिबेर भोजन भएका छ। हो, उनी हाँजारो-लाखीको अगाडि उभिएर तिबेर भोजन भएका छ। तो, उनी यार्पिय, खसार्यार्य अन्य दलमा उभिएर तिबेर भोजन भएका छ। उनलाई असुरासनमा राजीव अन्य दलमा उभिएर तिबेर भोजन भएका छ। उनलाई असुरासनमा राजीव अन्य दलमा उभिएर तिबेर भोजन भएका छ। उनलाई असुरासनमा राजीव अन्य दलमा उभिएर तिबेर भोजन भएका छ।

हुन त जिम्मेवारीले मानिसलाई परिपक्व बनाउँदै लैजाने रहेछ। सांसद निर्वाचित भएपछि जानेन्द्र शाहीको व्यवहारमा निकै परिवर्तन प

